

ELS HABITATGES DE LES CLASSES POPULARS ALTAFULLENQUES (SEGLES XVIII I XIX)

A Altafulla, l'empenta urbanística del set-cents li comportà la remodelació del conjunt medieval de la Vila Closa i l'ampliació del nucli urbà, gràcies a l'edificació dels solars ubicats als ravals. El resultat fou una vila clarament diferenciada, respecte de la del sis-cents, que, en molt bona mesura, hem heretat i que cal conservar per a les generacions futures.

L'observació dels 256 edificis altafullencs anteriors al segle actual, ens ha mostrat que 237 pertanyen a set conjunts els quals tenen com a comú denominador el fet d'haver estat ocupats per altafullencs de classes populars —menestrals, pagesos, jornalers, gent de mar—, mentre que els 19 restants, de dimensions superiors, foren residència de famílies benestants —nobles, hisendats, comerciants—.

Un cop classificats els habitatges, ens hem decidit a treballar amb els set conjunts primers, els populars, i deixar per a més endavant la consideració del vuitè. Val a dir, doncs, que les pàgines que segueixen tenen la pretensió d'atansar el lector al coneixement d'una part del patrimoni urbanístic d'Altafulla —l'habitatge de les classes populars— generat pel desenvolupament social, demogràfic i econòmic del segle XVIII.

1. ELS DETALLS CONSTRUCTIUS

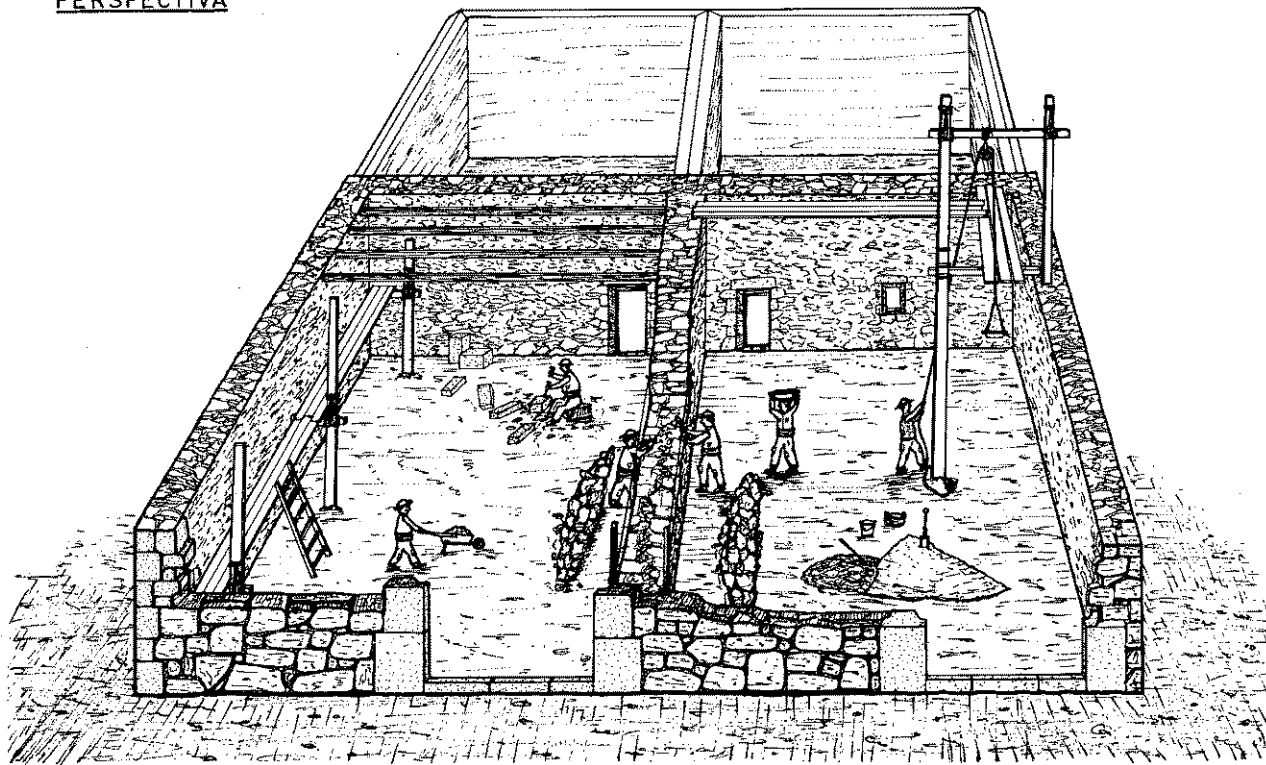
1.1. *Els fonaments*

Són de rasa contínua, amb una amplària que oscil·la entre els 60 i els 80 centímetres, i profunds fins a trobar la roca groguenca típica del subsòl altafullenc.

Les rases eren obertes a pic i pala, mentre que la terra n'era tret

VISIO GENERAL DELS SISTEMES CONSTRUCTIUS DE L'EPOCA.

PERSPECTIVA

a cabassos o a paletades i conduïda al vessador en carretons o en carros, segons la distància. Un cop buides les rases eren omplenades, fins arran de terra, amb un mur ordinari de pedra i fang.

Quadre núm. 1. *Classificació dels habitatges altafullencs*

Ravals	A	B	C	D	E	F	G	H	Totals
Sant Antoni	11	2	—	1	7	1	1	3	26
Martí i Franquès	15	3	—	—	7	2	1	4	32
De Dalt	24	15	3	1	6	1	2	3	55
Barceloneta	21	2	—	—	5	1	1	6	36
Marquès de Tamarit	9	1	—	3	5	—	—	3	21
Mar	2	—	—	—	2	—	—	—	4
Sant Martí	2	1	—	—	—	—	5	2	10
	84	24	3	5	32	5	10	21	184
Percentatges	45	13	2	3	17	3	5	12	100
Vila Closa									
Placeta	—	1	—	2	1	—	2	6	12
Cup	6	—	—	—	1	2	2	2	13
Nou	4	2	—	—	1	—	3	7	17
Major	—	—	—	1	1	—	—	5	7
Forn	3	—	—	—	—	—	1	6	10
Església	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Lleó	6	2	—	—	—	1	—	2	11
	19	5	—	3	4	3	9	29	72
Percentatges	26	7	—	4	5	4	12	42	100
Totals	103	29	3	8	36	8	19	50	256
Percentatges totals	40	11	1	3	14	3	8	20	100

1.2. *Els murs i les parets*

Els murs de contenció i de fonaments són de pedra i fang, de composició ordinària i d'uns gruixos, segons els casos, de 45, 60 i 80 centímetres.

Les parets de tanca dels corrals i patis, com també algunes d'interiors de la planta baixa, són de 45 centímetres, mentre que les de càrrega, les mitgeres i les de les façanes en tenen 60.

Les parets es construïen carejades, amb dues cares, i amb les pedres col·locades de manera preferentment plana, per la seva cara més extensa, damunt un llit de fang, i de manera que la part llarga lligués cap a l'interior de la paret. La cara vista era cuidada a cop de maceta i ben reblada, mentre que l'interior de la paret restava omplenat amb matacans i rebles, ben estampits amb fang, per tal d'evitar els buits.

Generalment s'emprava pedra calcària, procedent de les pedreres de la muntanya de Sant Antoni, de marges o d'altres construccions, encara que no és estrany trobar la pedra arenosa, pròpia del subsòl altafullenc.

El fang s'aconseguia a base de pastar amb aigua la terra dels camps de conreu, especialment d'aquells que la tenien pastosa i sense pedres.

Les cantoneres es feien amb blocs de pedra arenosa de color rosat, extrets de la pedrera de la muntanya de Sant Antoni o bé amb blocs arenosos groguencs, procedents de les ruïnes romanes del jaciment arqueològic d'Els Munts.

Les pedres utilitzades per als muntants, dintells, arcs i repises de les obertures exteriors de les façanes són del mateix tipus que les usades en les cantoneres, tot i que algunes portalades són solucionades a base d'un arc de mig punt fet amb totxos de 20 per 40 centímetres.

Les obertures dels murs, per la cara interior, s'enllesteixen mitjançant dos travessers d'alzina arrebossats, i a les portes hom pot veure un arc fet amb dos o tres gruixos de maons.

Les finestres de les golfes apareixen amb els muntants sense pedra picada i amb un travesser de fusta a la llinda.

Les obertures de les parets interiors de les cases de 7 ó 8 metres d'amplària són resoltes a base de travessers de fusta revestits amb guix i arrebossats.

1.3. *Els pisos i els sostres*

A les cases d'Altafulla no s'hi trobava cap biga mestra o jàssera, ja que les llums màximes a cobrir, entre parets de recolçament o de descans, oscil·laven, com a màxim, entre els 4 i els 4,40 metres. Aquest fet permetia cobrir la distància amb cabirons de pi, d'unes esquadrines de 12 per 16 i de 15 per 20 centímetres, de formes cilíndriques un xic retocades.

La separació entre cabirons és de 45 a 50 centímetres de llum. Hom la cobreix amb revoltos de guix i lloses de pedra, de 2 ó 3 centímetres de gruix, i també amb trossos de teula o de rajola ordinària. Els re-

voltons eren construïts amb l'ajuda d'un encofrat de fusta el qual, per la seva semblança amb l'esquena de l'ase, rebia el nom de mulassa.

L'encofrat era col·locat entre els cabirons, i les seves irregularitats laterals eren superades a base de canyes. El conjunt, un cop enllestit, quedava omplenat de guix, lloses calcàries i trossos de ceràmica de dos centímetres de gruixària. Posteriorment, s'escampava una capa de guix, d'uns dos centímetres de gruix, per tal de lligar els revoltos del sostre, repartir la càrrega de manera uniforme damunt el bigam i, en la majoria dels casos, construir el paviment.

La direcció dels cabirons va, a les cases de 4 metres d'amplària, de mitgera a mitgera, és a dir, paral·lelament a les façanes; mentre que, als habitatges de 7 ó 8 metres d'amplària, agafa el sentit contrari.

1.4. *Les cobertes*

Estan formades per uns pendents, en direcció dels vessants de les façanes principal i posterior, amb desnivells de l'ordre d'un 26 a un 30 per 100. Val a dir que el carener es troba al bell mig de la construcció.

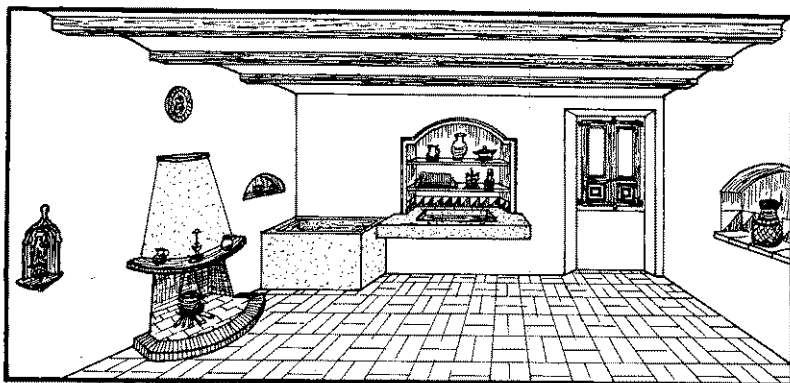
Els cabirons que sostenen les cobertes tenen el mateix sentit que els situats als sostres, però presenten una separació un xic més gran, de 60 a 65 centímetres de llum.

Els espais entre cabirons queden coberts per una solera de canyes seques clavada als cabirons. Destaca la canya doble o mestra, a la qual van lligades totes les altres. Damunt la solera i per tal de donar-li consistència, s'escampa una capa de fang d'uns dos centímetres de gruix. I és al damunt de tot aquest conjunt que es construeix la teulada —amb teula aràbiga, en sec— a base de recs paral·lels de teules sotanes, la separació entre els quals queda tapada per les teules cobertores col·locades amb la concavitat cap avall.

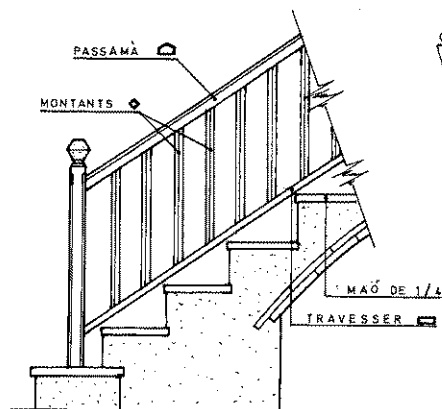
Les façanes queden capçades per les barbacanes, constituïdes per una filada de maons prims en punta, sobresortits uns 10 centímetres respecte de la vertical de la façana, al damunt dels quals descansa una tirada de teules pel cap ample que vola uns 15 centímetres; després encara hi ha una altra passada de maons prims que vola uns altres 7 centímetres; tot plegat, dóna suport a les teules de la teulada les quals encara volen uns 15 centímetres.

Normalment, al capdavant de la barbacana hi ha la tortugada, és a dir, la canal de peces de ceràmica que recull l'aigua de la teulada, la qual, mitjançant una gàrgola, és introduïda en una canonada de ce-

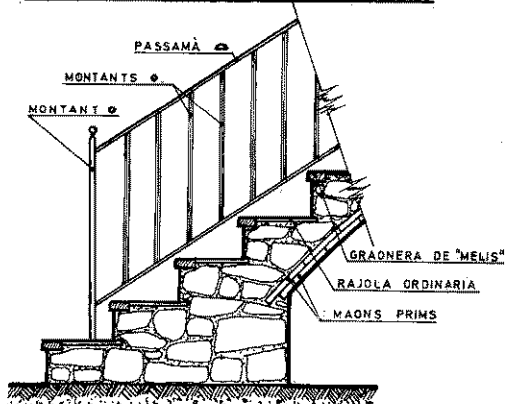
DETALLS CONSTRUCTIUS - VARIS

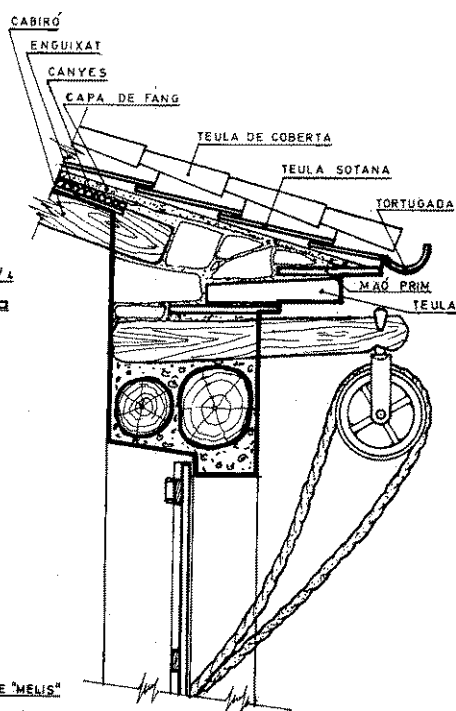
INTERIOR CLÀSSIC.- Cuina - Menjador,

ALÇAT ESCALA - Barana de fusta

SECCIÓ ESCALA - Barana de ferro

SECCIÓ DE BARBACANA
I TEULADA

ràmica vidriada composta per tubs de 25 ó 30 centímetres de llargària, encastada a la façana i que va fins el registre de la planta baixa on l'aigua pot ser dirigida vers el carrer o la cisterna, segons convingui.

Sota la barbacana i al mig de la finestra de la golfa es deixava acollat un travesser de fusta d'alzina amb un ganxo o una anella per a la corriola; tot plegat servia per a facilitar la pujada dels productes del camp, del carrer fins a la golfa.

1.5. *Els envans*

Els envans de separació de les diverses dependències de la casa, com també les baranes de l'escala de la golfa, estan construïts amb maons d'un quart, ajuntats amb guix.

A les plantes baixes d'alguns habitacles, hom pot veure l'estable dividit per envans en dependències dedicades a celler, magatzem d'estris o de fruits, etc. Aquí els envans són de lloses de pedra picada, de 10 centímetres de gruix i d'una superfície aproximada de 40 per 60 centímetres, col·locades a trencajunt i ajuntades a base d'argamassa de calç.

A la planta dedicada a dormitoris, hi podem trobar envans fets amb lloses de pedra picada de 4 centímetres de gruixària.

1.6. *Els revestiments*

Les façanes són adreçades i arrebossades amb argamassa de calç —integrada per calç apagada i arena fina—, allisada a paleta, mentre que la pedra picada de les cantoneres, portes i finestres es deixa vista.

Els paraments acostumen a ser emblanquinats amb calç líquida blanca o de colors clars.

Pel que fa a les parets mitgeres, cal dir que es deixen sense arrebossar, o sigui, la paret de pedra i fang cara vista.

A l'interior de les cases, les parets són adreçades amb fang i arrebossades amb argamassa de calç, allisades a paleta i emblanquinades.

A les golfes, en els casos en què són utilitzades per emmagatzemar fruits, les parets figuren adreçades amb fang, mentre que la solera de la teulada deixa veure les canyes; però si la golfa és emprada com a dormitoris o cuina, aleshores les parets apareixen arrebossades com les de la resta dels interiors de la casa i sense que la solera deixi veure les canyes.

1.7. *Els paviments*

La majoria d'entrades estan pavimentades amb rajoles ordinàries, de 13 per 26 centímetres i un gruix d'un centímetre, col·locades de manera entrescada. En alguns casos també ho estan amb cabirons de 20 per 20 centímetres i de 2,5 centímetres de gruixària.

L'estable i el corral sempre apareixen sense pavimentar, amb el pis de terra.

La cuina-menjador presenta el pis fet de rajola comuna posada a l'entrescada damunt del sostre de guix amb llit d'argamassa de calç.

L'habitació del soldat podia estar pavimentada de manera semblant a la cuina o bé únicament enguixada.

La planta dels dormitoris acostuma a estar enrajolada a l'estil de la cuina, tot i que, mantes vegades, solament està enguixada.

A les golfes, l'enguixat és el paviment habitual, excepció feta dels casos en què han estat habilitades per a dormitoris o per a instal·lar-hi la cuina.

1.8. *Les escales*

Les escales d'accés de l'entrada a l'entresol poden ser de blocs de pedra picada o d'obra i morter de guix enrajolats amb rajola ordinària, amb la qual també solen estar fets el replà i els esgraons que menen cap a l'habitació del soldat. Els cinc o sis esgraons primers descansen damunt una base de mur de pedra i fang, i d'una volta de dos gruixos de maons primers ajuntats amb morter de guix.

Els rams d'escala restants, que condueixen a la planta dels dormitoris i d'aquesta a la golfa, normalment són fets amb esgraons d'obra i morter de guix, enrajolats amb rajola comuna i enquixats per davant. Descansen damunt la volta de dos o tres gruixos de maó prim, ajuntats amb morter de guix.

S'ha de fer constar, encara que pensem que es tracta d'una de tantes transformacions de la construcció original, l'existència de graonades de fusta en el ram d'escales de la cuina als dormitoris, així com la d'un passamà de ferro o fusta acollat als envans laterals.

1.9. *La cuina*

A la cuina-menjador, situada a la planta entresol, hom pot trobar el foc, l'aigüera, la pica de la bugada i la cantirera.

La llar té el peu aixecat, uns 10 ó 12 centímetres respecte del paviment, i es troba arrambat a una de les parets laterals. La majoria dels casos, constitueix un rectangle, d'uns 80 centímetres d'amplària per 130 a 150 de llargària, format, a l'exterior, per uns blocs de pedra picada, i a l'interior, per totxos de 5 centímetres de gruix. Normalment presenta, en un dels costats longitudinals, un encast d'uns 20 ó 25 centímetres en el buit de paret que condueix a la xemeneia. La campana de recollida de fums es troba a 140 ó 150 centímetres d'alçada, i té una envergadura un xic inferior a la del peu; està formada per un envà de maó prim, enguixat exteriorment, el qual descansa sobre el faldar de fusta que forma una lleixa al volt de la boca de la llar. El conjunt de la campana presenta forma de piràmide truncada per tal de permetre la conducció dels fums a la xemeneia de 20 ó 25 centímetres d'amplària per 50 ó 60 de llargària, la qual ascendeix, encastada a la paret, fins a sortir per la coberta a una altura d'uns 70 ó 80 centímetres a pla del carener. El tros de conducció que emergeix de la teulada està format per dos blocs superposats de pedra picada, de 30 per 60 centímetres i d'uns 40 d'alçada, interiorment buits i amb un gruix de 5 ó 6 centímetres. A les xemeneies no queden restes dels portabarrets originals, però els més vells estan formats per dos o quatre maons de quart emplaçats de punta, descansant sobre els laterals de la xemeneia i units, entre ells, pel capdamunt.

Al bell mig de la llar, a l'interior de la campana, es trobava un ferro acollat a la paret, amb un ganxo a l'extrem, al qual es penjaven les cadenes que sostenien l'olla o la caldereta damunt del foc.

La pica de la bugada es troba en el racó existent entre la llar i la paret posterior de la cuina. És un bloc de pedra picada buidat, d'uns 80 per 120 centímetres, amb un forat de desguàs que permet a l'aigua arribar, un cop travessada la façana posterior, a una canalera que vessa al corral.

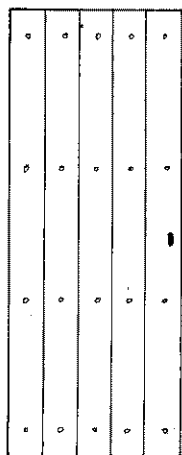
Adossada a la paret de la façana posterior, entre la pica de la bugada i la finestra que dona llum a la cambra, es troba l'aigüera, constituïda per un bloc de pedra picada buidat que amida 70 per 90 centímetres, i presenta un gruix de 22 ó 25 centímetres. Té forat de desguàs i una conducció, la qual, un cop travessada la paret, aboca l'aigua al corral. L'aigüera presenta un encast d'uns 25 centímetres i, a la paret, al seu damunt, hi ha un buit amb lleixes i una rastellera de fusta.

La cantirera es troba, generalment, a l'entrada de la dependència, a la paret lateral contrària al foc. És un buit semi-esfèric, situat a 70

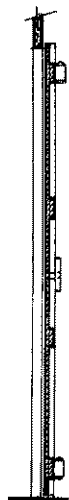
DETALLS DE FUSTERIA - PORTES

Escala:

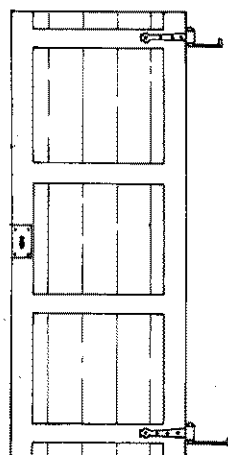
0 20 40 60 80 100 cms.

Alçat exterior

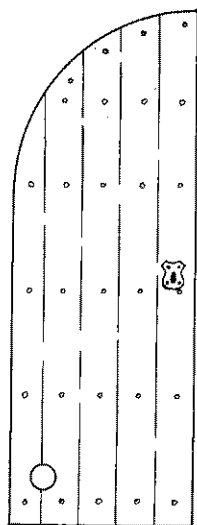

Secció

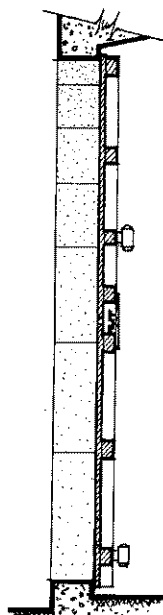

Alçat interior

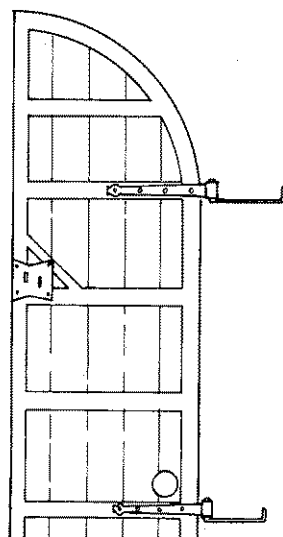
INTERIORS

Alçat exterior

Secció
EXTERIORS

Alçat interior

centímetres d'alçària, amb una fondària d'uns 30 centímetres i una llargària que oscilla entre els 90 centímetres i el metre.

1.10. *Armaris, fornícules i dipòsits*

L'espai que hi ha sota les escales és aprofitat com a rebost.

A les parets laterals dels dormitoris s'hi troben armariets encastats, amb portes de fusta i també algun buit amb lleixes i sense portes. Esporàdicament, també apareix alguna capelleta i, al dormitori principal, que normalment dona al carrer, hom pot trobar forats, d'uns 30 per 25 centímetres, tapats per un envanet o dissimulats per un quadre, que, molt possiblement, eren utilitzats per amagar objectes o guardar documents.

Val a dir que, a més dels dormitoris, també es trobaven fornícules amb imatges de sants —generalment sant Antoni— a la cuina-menjador.

Elements característics de les golfes són el pallol i els catúfols; aquests darrers encastats a les parets de les façanes. El primer és un dipòsit de 80 per 100 centímetres i una fondària de 70, destinat a guardar grans, farines, gerres d'oli, etc., mentre que els segons, col·locats horitzontalment i amb la base foradada cap a l'exterior, fan el servei de nius i faciliten la captura, des de l'interior de la casa, dels ocells que hi nien.

1.11. *La fusteria*

La fusta més utilitzada és la de pi, tot i que, en algunes dependències, també es troba melis.

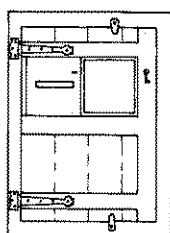
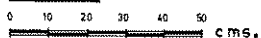
Les portes dels interiors estan formades per taules de dos centímetres de gruix i uns 13 a 17 d'amplària, unides per claus a tres travessers de la mateixa taula. Els travessers dels extrems porten acollats els golfos, i el central du el pany forjat. Els golfos van acollats directament a la paret amb morter de guix i, per a evitar el rovell, eren fregats amb all com si es tractés d'una torrada; s'ha de dir que aquestes portes no duïen bastiments i que, a l'igual dels envans i les parets, eren emblanquinades.

Les portes dels armaris estan construïdes de manera semblant, però acostumen a estar muntades, mitjançant frontisses de pala clavades amb claus, damunt bastiments. Disposen de passadors de ferro forjat, com també de baldes de fusta.

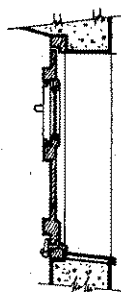
DETALLS DE FUSTERIA - FINESTRES

DORMITORIS SOLDAT I GOLFES

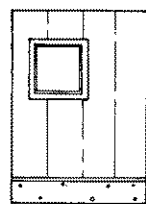
Escala:

Alçat interior

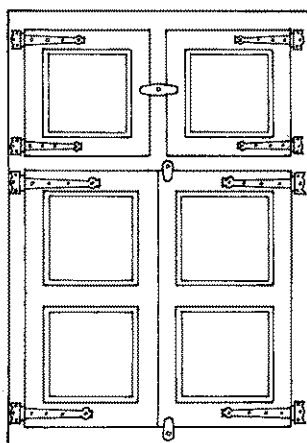

Secció

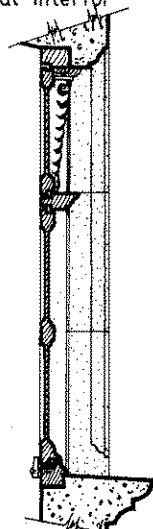

Alçat exterior

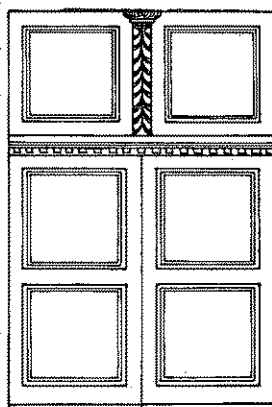
DORMITORIS I SALES PLANTES PRINCIPALS

Alçat interior

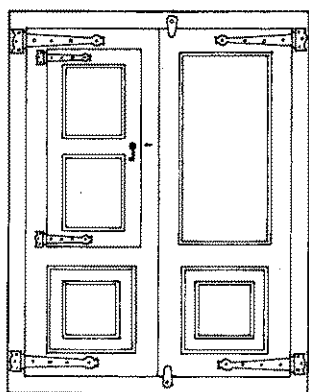

Secció

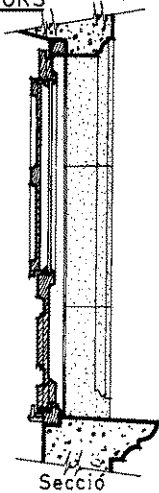

Alçat exterior

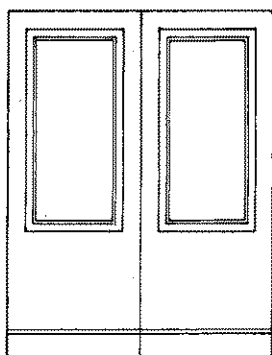
DORMITORIS I GUINES-MENJADORS

Alçat interior

Secció

Alçat exterior

Les finestres solien ser massisses, de taula de dos centímetres de gruix, i presentaven una obertura, d'uns 20 per 20 centímetres, tapada amb un porticó. També hi havia finestres de dues fulles, amb l'obertura, d'uns 20 per 40 centímetres, tapada amb vidre; eren muntades damunt bastiments, gràcies a frontises de pala, i disposaven de porticons abatibles plafonats pel darrera i emplaçats a la finestra a base de frontisses de pala més petites que les anteriors. En aquestes finestres, les tanques són baldes de fusta situades a la part exterior.

A la planta dels dormitoris de les cases de façana ampla, les finestres són de dues fulles plafonades, massisses i muntades damunt bastiments amb dos travessers perpendiculars que, per tal de permetre l'emplaçament de dos porticons, estan col·locats a un terç de la part alta de la finestra.

Les finestres de les golfes solien presentar la mateixa composició que les portes. Hom les acollava amb golfos i sense bastiment. En alguns casos, especialment si corresponen a habitacions, tenen l'espitllera amb el porticó corredor; també era d'aquesta característica la finestra de l'habitació del soldat, però de dimensions més reduïdes.

La finestra de la cuina-menjador es trobava muntada damunt bastiment, com les de la planta de dormitoris, i estava proveïda de quatre o sis vidres i d'un porticó per a cada fulla.

La porta del carrer la formaven taules de pi d'uns dos centímetres i mig de gruix, clavades amb claus forjats de 10 ó 12 centímetres de llarg. Eren de dues fulles acollades amb golfos forjats a les esqueixades de la portalada. A la fulla que tanca, hi havia una anella de ferro forjat, d'uns 15 centímetres de diàmetre, que, al mateix temps, servia d'agafador per a tancar i de trucador. Una de les fulles acostumava a tenir un forat rodó, d'uns 15 centímetres de diàmetre, situat a uns 10 centímetres del margepeu i arrambat a un dels muntants; ens referim a la gatонера, és a dir, al forat pel qual podien entrar i sortir els gats.

La barana de l'escala de l'entrada normalment és de fusta i està formada per dos travessers, de 10 per 3 centímetres el de dalt, amb cantells roms per tal de formar el passamà; units cada 12 ó 15 centímetres a base de muntants de 3 per 3 centímetres, col·locats de punta a fi que les diagonals del quadró quedessin perpendiculars i paral·leles, respectivament, als travessers. S'ha de dir que els muntants principals, des dels quals surten els travessers, són quadrons de 10 per 10 centímetres, acollats a l'escala i amb una bola, com a coronament, a l'extrem superior.

1.12. *Les pintures*

Tant a les parets exteriors com als paraments interiors, solament s'utilitza un tipus de pintura: l'emblanquinat de colors clars, el qual també és emprat per pintar les portes de l'interior de la casa.

La fusteria situada a l'exterior és pintada amb oli de llinosa colorat amb tonalitats fosques, generalment marró.

1.13. *Les cisternes*

Hom les troba en gairebé totes les cases. Acostumen a estar excavades en el subsòl de l'entrada o de l'estable, amb una fondària de 4 ó 5 metres i una capacitat de 25 a 30 metres cúbics.

Estan construïdes amb mur de pedra i argamassa arrebossat amb morter i allisat amb calç. A vegades, poden presentar revestiment de cairons vernissats, de 40 per 40 centímetres.

Tenen coberta de volta feta, generalment, a base de blocs de pedra picada. S'ha de dir que alguna cisterna té forma de gerra a causa d'haver estat, originalment, emprada com a sitja.

1.14. *El cup*

A l'entrada de moltes cases s'hi troba el cup, amb la boca d'un per un metres, tapada amb taules de fusta. La cabuda dels cups sol oscil·lar entre els 10 i els 15 metres cúbics, mentre que llur fondària assoleix sovint els 3 metres.

La construcció és feta a base de mur de pedra i argamassa, revestit amb cairons vernissats de 50 per 50 centímetres.

La majoria dels cups foren, en un principi, dipòsits de grans —sitjes— excavats a la roca.

2. DESCRIPCIÓ DELS MODELS DE CASES

2.1. *Model A*

És el model més repetit. El segueixen ni més ni menys que el 40 per 100 dels habitatges altafullencs. Ocupa solars rectangulars de superfície compresa entre els 70 i els 90 metres quadrats i amb una amplada de 4,5 a 5,5 metres. En aquestes cases s'edifica tota l'amplària

del solar, des de la façana fins a una profunditat de 10 a 12 metres, la qual cosa dona unes superfícies construïdes de 48 a 55 metres quadrats per planta.

Consten de tres plantes i un entresol, interposat en la doble alçada de l'entrada.

La planta baixa. S'hi accedeix per la porta, generalment de mig punt i d'una amplària d'un metre i mig. A l'entrada, que abasta tota l'amplada de la casa, s'hi troba, enfront i arrambada a la paret mitjanera, l'escala d'accés a l'entresol; el cup, just a tocar a l'altra mitjanera i amb la boca tapada per fustes, com també una plataforma amb pendent en la qual hom trepitjava la verema. En algunes entrades, al lloc del cup, s'hi emplaça la cisterna.

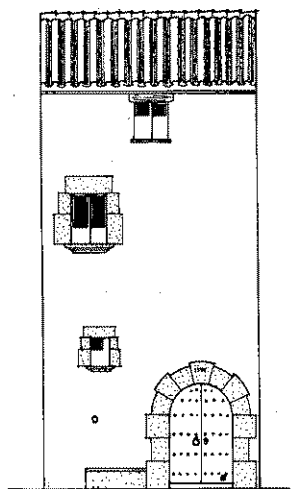
Arrambada a l'escala hi ha la porta d'entrada a l'estable, és a dir, a l'estatge de l'animal de càrrega, que també pot servir de celler i de magatzem d'eines, arreus i llenya per al foc. A la paret del fons s'hi troba la menjadora de l'animal, una petita espitllera i la porta d'accés al pati o corral on, sovint, hi ha algun petit cobert que fa de galliner o aixoll.

La planta entresol. Un cop pujat el ram d'escala de l'entrada, es troba el replà que, lateralment i mitjançant dos o tres esglaons, permet arribar a l'habitació del soldat, situada exactament damunt del cup; aquesta estança sol tenir una superfície de 6 a 8 metres quadrats i es ventila gràcies a una finestreta oberta la façana principal.

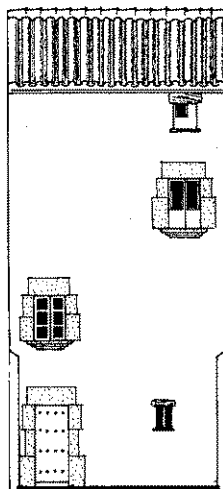
Enfront del replà hi ha la porta d'accés a la planta entresol; el ram d'escala a la planta principal i, en molts casos, una habitació fosca, d'uns 4 ó 5 metres quadrats, dedicada a pastador o rebost. La peça principal d'aquesta planta és la cuina-menjador, amb la llar arrambada a la mitgera oposada a la paret per la qual s'hi accedeix; al racó entre el foc i la paret posterior s'hi troba la pica de la bugada i, a tocar, al bell mig de la paret, hi ha, semiencastrada, l'aigüera amb les lleixes per als plats, tupins, olles i altres estris propis de la cuina; en algun lloc de les mitjaneres hi ha la cantirera i a la paret del fons, al costat de l'aigüera i junt a la paret mitjanera, apareix la finestra que illumina i ventila el conjunt.

La planta principal. En aquesta planta hi solen estar situat els dormitoris: un amb finestra a la façana principal, i l'altre amb la finestra a la façana posterior. Entre l'un i l'altre es troben l'escala i el passadís o saleta que, de vegades, dona accés al ram d'escala que mena a la golfà.

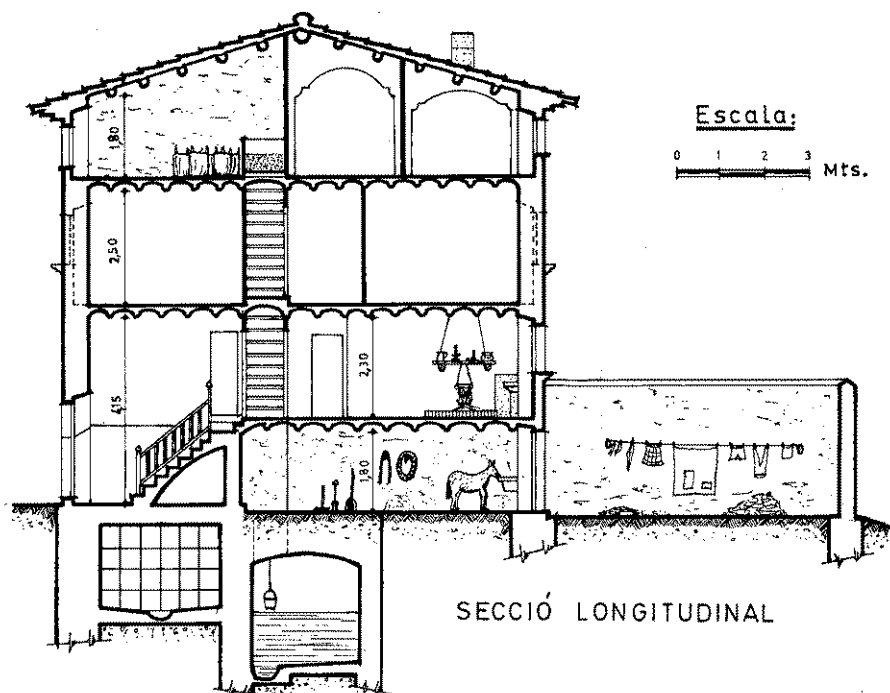
MODEL "A"

FAÇANA PRINCIPAL

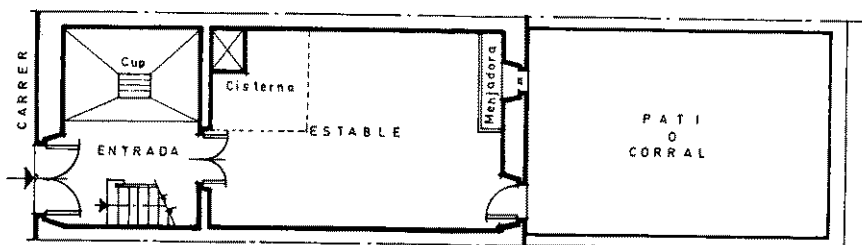

FAÇANA POSTERIOR

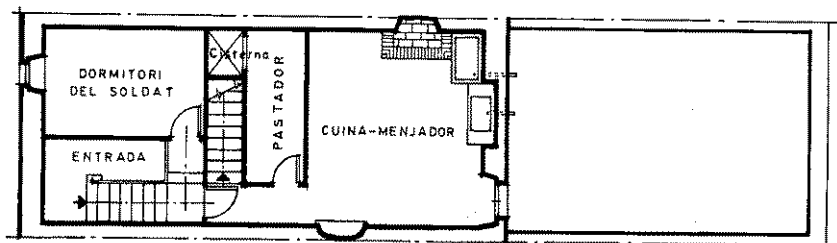

SECCIÓ LONGITUDINAL

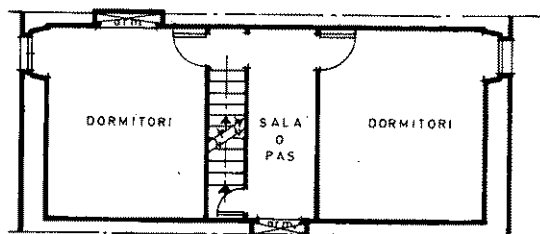
MODEL "A"

PLANTA BAIXA

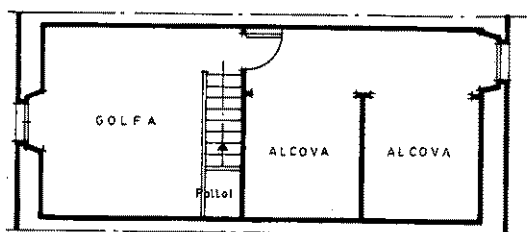
PLANTA ENTRESOL

PLANTA PRINCIPAL

Escala:

0 1 2 3 Mts.

PLANTA GOLFES

En aquesta planta, alguns cops, es produeix una variant consistent en la conversió de l'habitació posterior en dues alcoves.

A la mitgera del dormitori principal, entre la porta i la finestra, sovint es troba un armari encastat, un buit amb lleixes i alguna fornícula amb la imatge d'un sant; d'armaris encastrats també n'hi poden haver a la mitgera de la saleta, just al costat de la porta d'accés a l'escala de la golfa.

La golfa. Es troba a la quarta planta, sota teulada. Hom la destinava a magatzem dels productes agrícoles, palla, traster, eixugador de roba, etc.

S'ha de dir que les golfes de les construccions altafullenques han experimentat, en el decurs del temps, variacions segons les necessitats dels seus habitants.

En un bon nombre d'habitatges, la part de davant, la que dona a la façana principal, és la que manté les funcions pròpies de la golfa, mentre que la part posterior conté una o dues habitacions. Amb tot, no resulta estrany trobar la part de davant habilitada com habitació amb disposició, fins i tot, d'un foc.

Les golfes, integrades per una sala única, presenten al bell mig el buit de l'escala, envoltat d'envanets de 80 centímetres d'alçària, per tres de les quatre cares; al fons dels envans que formen la barana del buit de l'escala, al damunt i arrambat a la mitgera, hi ha el pallol —una mena de pica feta d'envans—, destinat a guardar grans.

2.2. *Model B*

Pertanyen a aquest model l'11 per 100 de les cases d'Altafulla. Les construccions que el segueixen han estat bastides en solars rectangulars d'una superfície de 90 a 120 metres quadrats i d'una amplària entre els 7 i els 9 metres. En aquests edificis, l'espai construït ocupa tota l'amplada del solar i profunditza uns 10 metres, per la qual cosa ens trobem, per planta, amb superfícies edificades d'uns 70 a 80 metres quadrats.

Els habitacles d'aquest model consten de planta baixa, entresol, planta principal i golfa.

Malgrat ser construccions entre mitgeres, presenten una estructura diferent a la de les cases del model A, especialment pel que fa al sentit dels rams d'escala i dels cabirons del sostre, que aquí estan col·locats paral·lelament a les mitgeres amb descàrrega a les façanes principal i posterior i amb una paret mestra al bell mig de la casa.

La planta baixa. L'entrada, amb una superfície de 26 a 32 metres quadrats, ocupa tota la crugia de la façana principal. La portalada d'accés des del carrer és de dues fulles i es troba a un metre i mig d'una de les mitgeres; en aquest racó, just sota la volta d'escala que mena als dormitoris, s'hi troba el cup i la plataforma per a trepitjar la verema; enfront, hi ha la porta del celler. Arrambada a l'altra mitgera, s'emplaça la rampa que mena a l'estable, el qual comparteix, amb el celler, l'espai de la segona crugia. Junt a la rampa d'ingrés a l'estable hi ha el ram d'escala que condueix a l'entresol.

Ens queda per dir que tant l'estable com el celler disposen de portes per a eixir al pati o corral, mentre que davant la porta d'entrada resta un espai lliure per a deixar-hi el carro.

L'entresol. Aquesta planta, de 2 a 2,30 metres d'alçada, és la destinada a cuina-menjador. Conté els elements propis d'aquesta dependència: la llar, la pica de la bugada, l'aigüera, la cantirera i una finestra central oberta a la façana posterior.

Amb la cuina-menjador, la planta és compartida per l'habitació, de 5 ó 6 metres quadrats, destinada a allotjar el soldat o bé a pastador o rebost; la dependència queda ventilada per una finestreta oberta a la façana posterior.

La planta principal. De l'entresol, arrambada a la mitgera, arrenca el ram d'escala que condueix a la planta principal destinada a dormitoris. Aquesta planta té una alçada de 2,60 a 2,80 metres; a la part del davant, amb finestra damunt la portalada, hi ha la sala que fa el servei de vestibul als dos dormitoris situats a la part del darrera de la casa i que disposen de finestres a la façana posterior.

La golfa. S'hi arriba gràcies al tram d'escala que surt de la sala de la planta principal. En aquest tipus de cases, la golfa pròpiament dita és la zona que queda superposada a la sala; disposa de dues finestres, una petiteta i l'altra gran, d'ampit baix; aquesta és la que permet introduir els productes del camp, i té el pallol damunt l'escala. La part del darrera de la golfa sol estar ocupada per dos dormitoris idèntics i superposats als de la planta principal.

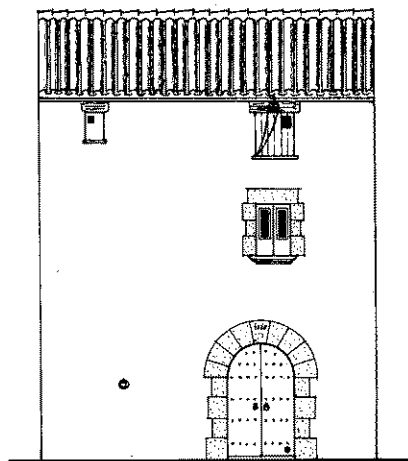
2.3. Model C

Presenta dimensions reduïdes, tant pel que fa a la planta com al volum, i no és gaire freqüent.

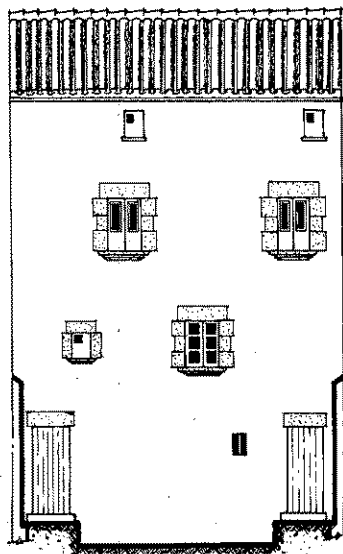
Està construït en solars que no superen els 75 metres quadrats, ni els 5 metres d'amplària, i entre mitgeres.

MODEL "B"

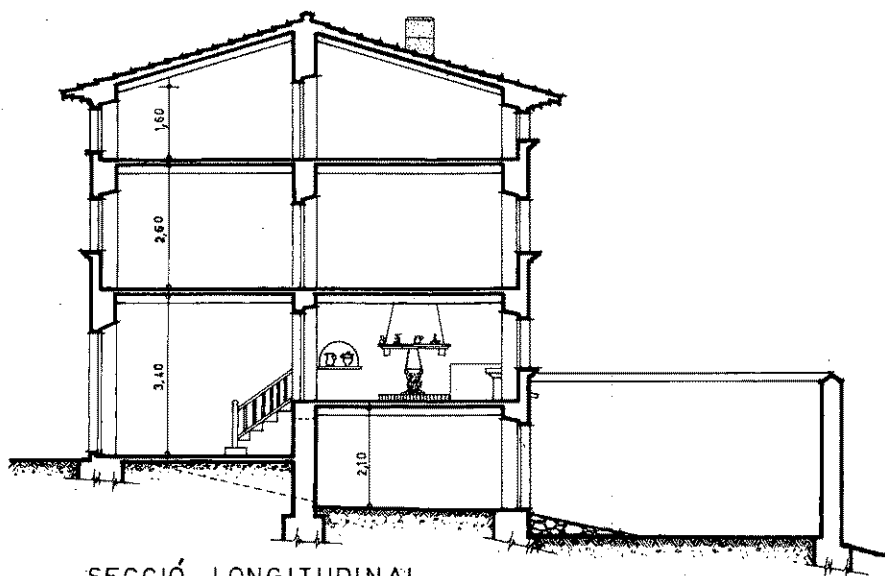
Escala:
0 1 2 3 Mts.

FAÇANA PRINCIPAL

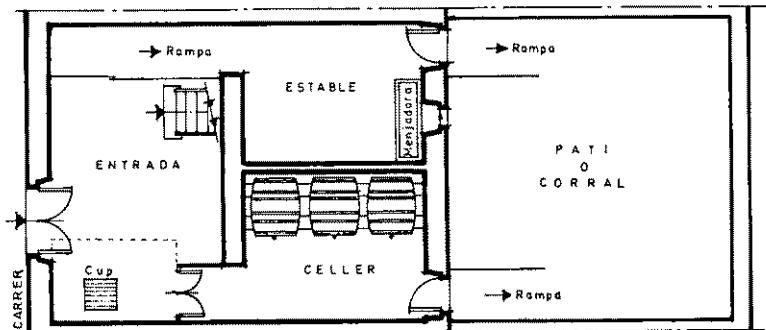
FAÇANA POSTERIOR

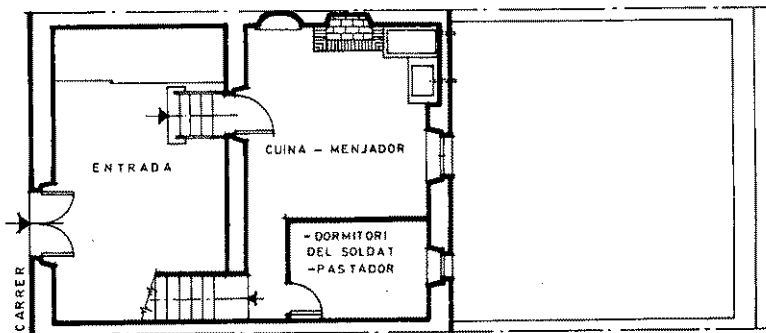
SECCIÓ LONGITUDINAL

MODEL "B"

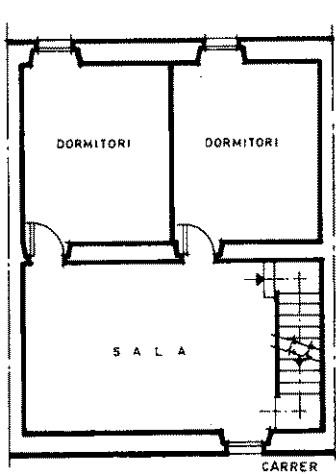
Escala:
0 1 2 3 Mts.

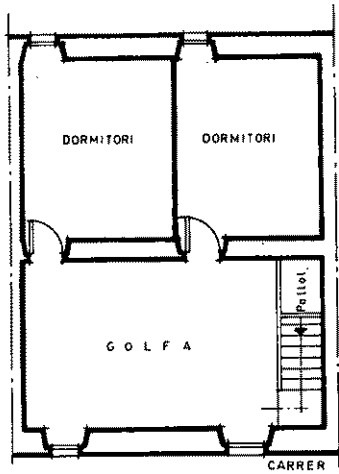
PLANTA BAIXA

PLANTA ENTRESOL

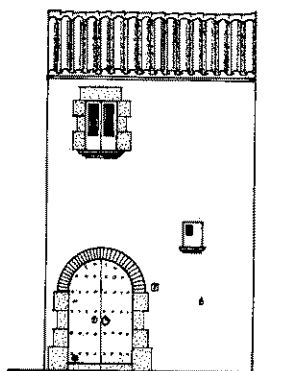

PLANTA PRINCIPAL

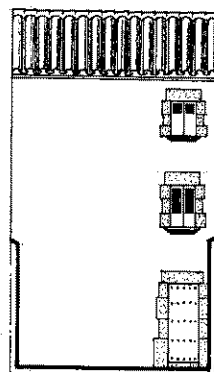

PLANTA GOLFES

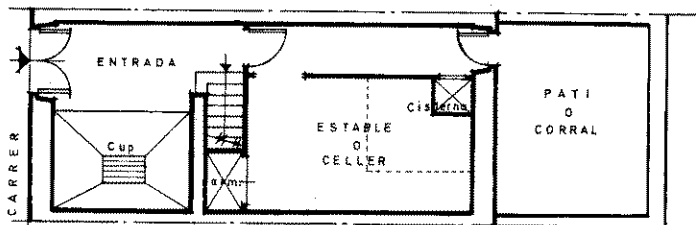
MODEL "C"

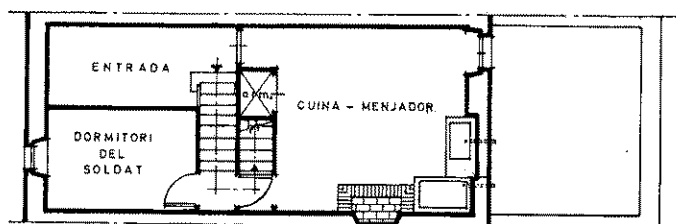
FAÇANA PRINCIPAL

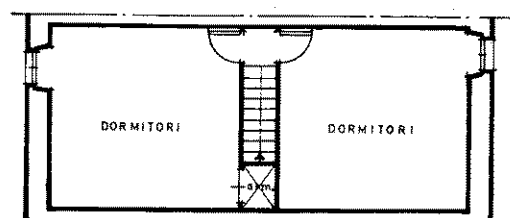
FAÇANA POSTERIOR

PLANTA BAIXA

PLANTA ENTRESOL

PLANTA PIS

Escala:
0 1 2 3 Mts.

La superfície edificada gira entorn dels 50 metres quadrats per planta.

Disposa de planta baixa, entresol i planta-dormitoris sota teulada.

Té la mateixa estructura que el model A, amb els cabirons de mitgera a mitgera.

A la planta baixa hi ha l'entrada, amb el cup, i l'escala d'accés a l'entresol; la zona del celler o de l'estable, i un passadís per a arribar al pati o corral, en el qual trobem la portella de la cisterna.

A l'entresol podem veure, al davant, l'habitació del soldat i, al darrera, la cuina-menjador, amb característiques similars a les dels models ja exposats.

La planta superior, sota teulada, queda ocupada per dos dormitoris, separats per l'escala d'accés a la planta. L'habitació del davant té finestra a la façana principal i un armari damunt el ram de l'escala, mentre que la del darrera també disposa de finestra, però a la façana posterior.

2.4. Model D

Abunda poc. D'aquest model, actualment, només se'n conserven dues cases al carrer del marquès de Tamarit.

La seva superfície, l'amplada del solar i l'estructura, són similars al tipus B, però amb l'excepció de prescindir de la golfa i de presentar diferències en la distribució interior i de les façanes.

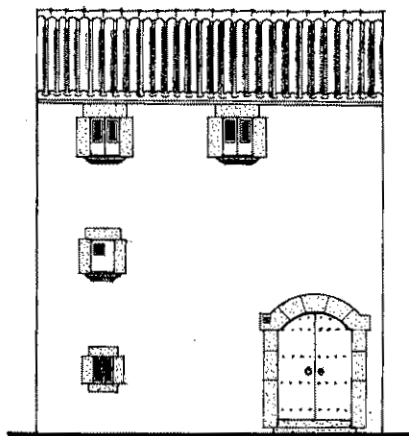
La planta baixa. La primera crugia queda repartida entre una habitació o taller, amb finestra al carrer, i l'entrada o botiga, la qual resulta apropiada tant per a deixar-hi el carruatge com per a instal·lar-hi un comerç. Enfront de la portalada d'entrada es pot veure la porta de pas a la crugia posterior, destinada a estable o magatzem, amb una finestra a la façana del darrera i una porta per tal de possibilitar l'eixida al pati o corral.

De l'entrada, arrambada a l'envà de la habitació, surt l'escala d'accés. Primer trobem l'habitació del soldat, amb finestra a la façana principal, i després la porta que mena a la segona crugia de l'entresol, totalment ocupada per la cuina-menjador.

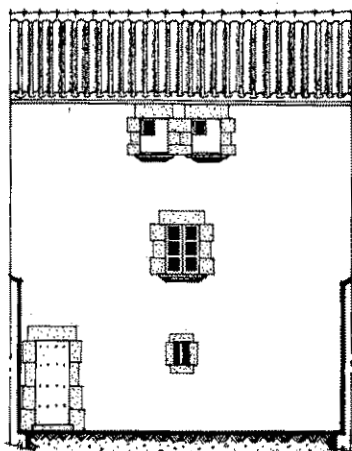
Aquí, per a pujar a la planta superior, a diferència del model B, s'ha de sortir cap a l'escala i, per una balconada, accedir al ram que porta a la planta dels dormitoris, on trobem, primer, la sala-vestíbul i tres dormitoris: un, davant, amb finestra al carrer, i dos al darrera

MODEL "D"

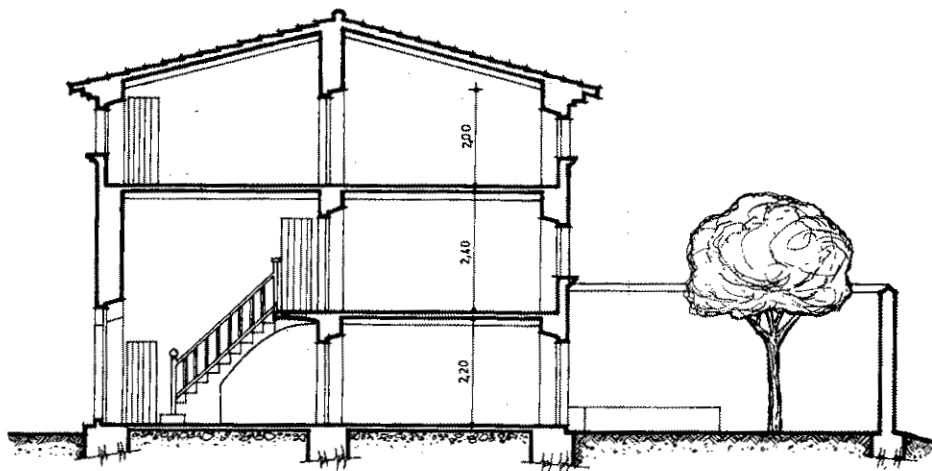
Escala:
0 1 2 3 Mts.

FAÇANA PRINCIPAL

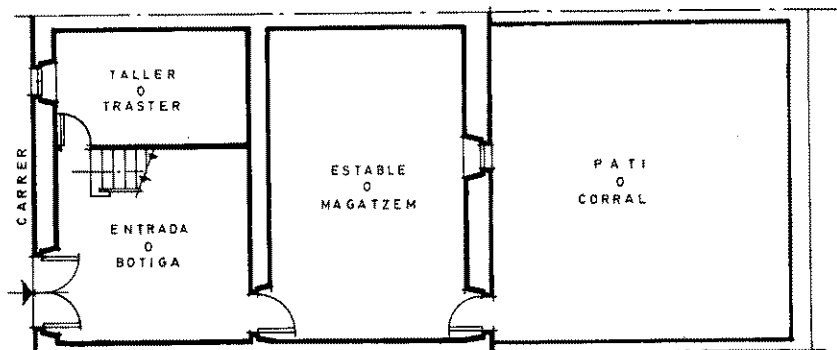

FAÇANA POSTERIOR

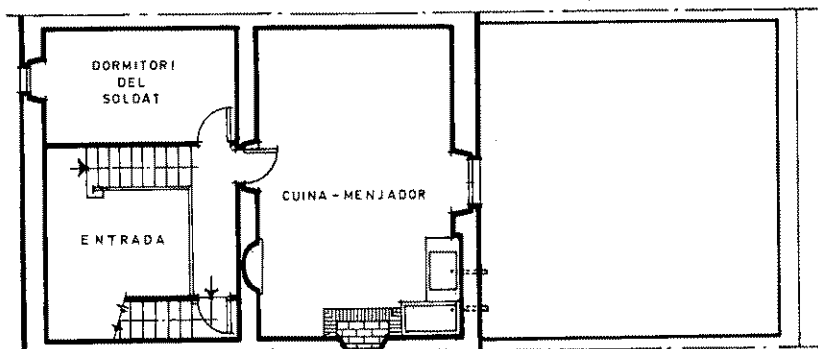

SECCIÓ LONGITUDINAL

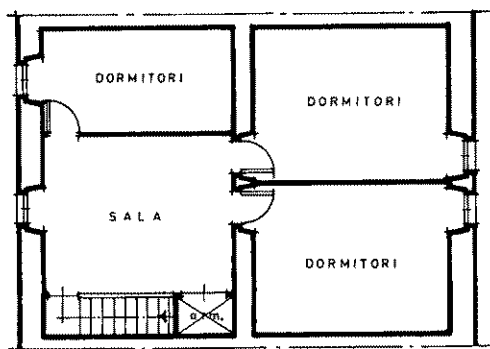
MODEL "D"

PLANTA BAIXA

PLANTA ENTRESOL

PLANTA PRINCIPAL

Escala:
0 1 2 3 Mts.

que ventilen al pati o corral. Damunt del ram d'escala hi ha un armari encastat.

2.5. *Model E*

És un model compost amb elements dels tipus A i C.

Les dimensions són les pròpies del C, però la disposició dels interiors és, un cop suprimida la golfa, un calc de la del model A.

Presenta, amb tot, una variant: a la zona de pas o saleta s'hi troba una habitació, de 6 ó 7 metres quadrats, sense ventilació a l'exterior.

A aquest model pertany el 14 per 100 de les cases de la vila.

2.6. *Model F*

De cases d'aquest tipus ni ha per tot el nucli urbà, però en un nombre reduït, ja que únicament representen el 3 per 100 del total d'edificacions.

És idèntic al model D; únicament amb la variant de disposar de la planta de golfes, amb dos dormitoris al darrera, i la golfa, pròpiament dita, a la tramada del davant —com la planta de golfes del model E—, amb l'excepció que aquí les obertures dels dormitoris són exactament iguals a les dels de la planta inferior.

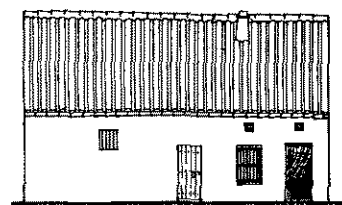
2.7. *Cases de les Botigues de Mar*

Encara que els segles XVIII i XIX les edificacions existents vora mar no eren habitatges sinó botigues de boters, comerciants i gent de mar —excepció feta de la casa del Pont—, per tant com els pescadors, mariners i boters vivien dalt vila, creiem convenient deixar constància de les cases dels dos darrers homes de mar de la platja altafullenca: els germans Francesc i Ramon Ramon i Pedrol.

Les cases d'ambdós germans pertanyen a l'estructura pròpia de l'època, és a dir, parets de pedra i fang arrebossades i coberta amb teulada en sec, damunt solera de canyes, sostinguda per cabirons de fusta.

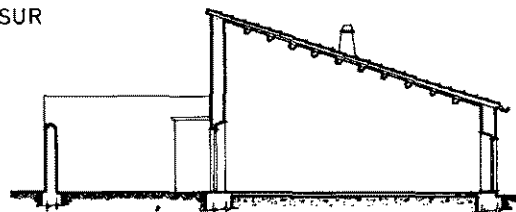
La d'en Francesc és de planta baixa amb dos cossos: l'un, de 3 per 13 ó 14 metres, destinat a habitacle, compost per la cuina-menjador, dos dormitoris, una habitació petita i la comuna; l'altre, de 5 per 8 metres, fa la funció de botiga dels estris de pesca i també conté un dor-

CASES DELS DOS ULTIMS PESCADORS DE LA PLATJA D'ALTAFULLA

FAÇANA SUR

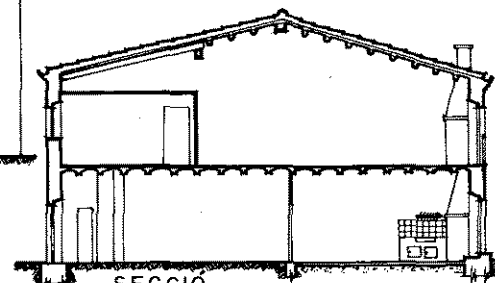
Escala:
0 1 2 3 4 5 Mts.

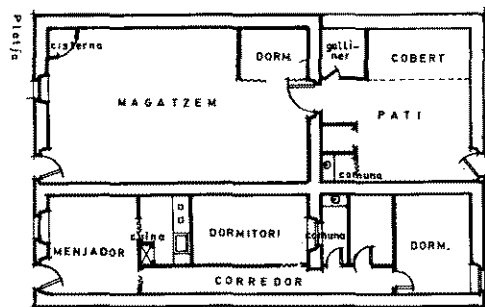
SECCIÓ

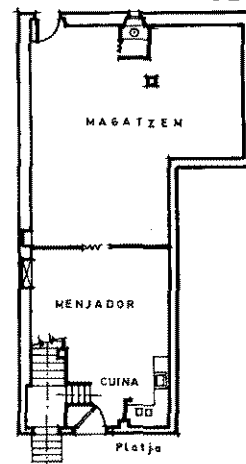
FAÇANA SUR

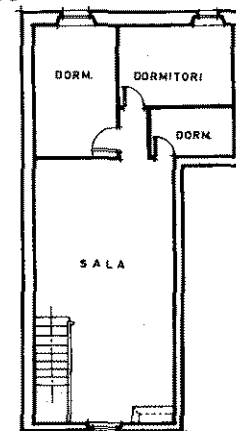
SECCIÓ

PLANTA BAIXA

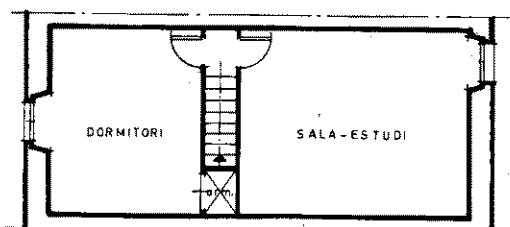

PLANTA BAIXA

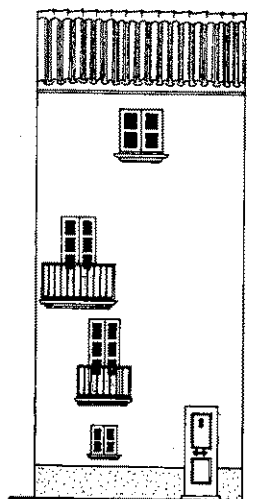

PLANTA PIS

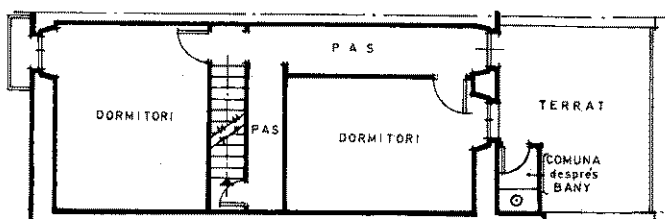
PRIMERES REFORMES
I AMPLIACIONS
CLÀSSIQUES

PLANTA GOLFES

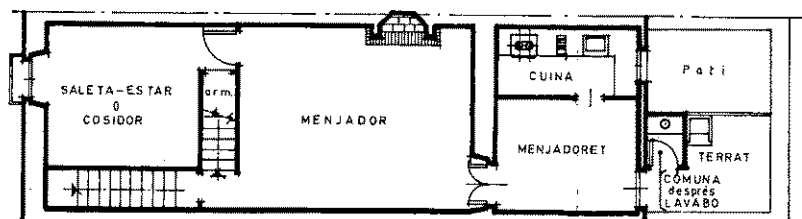
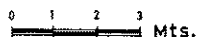

FAÇANA

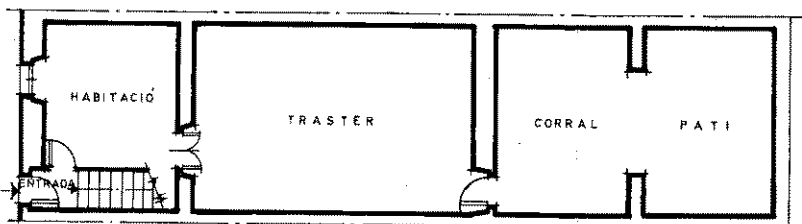

PLANTA PRINCIPAL

Escala:

PLANTA ENTRESOL

PLANTA BAIXA

mitori petit. A la part del darrera queda un pati, d'uns 25 metres quadrats, amb un galliner i una comuna.

La d'en Ramón és de dues plantes, d'uns 60 metres quadrats cada una. A la part del davant de la planta baixa s'hi troba la cuina-menjador amb accés directe des de la platja, mentre que a la del darrera hi ha la botiga i la comuna. A la planta superior s'hi arriba per l'escala que parteix directament de la platja i que, per un replà, també permet la comunicació amb el menjador; la part del davant està ocupada per una gran sala, amb balcó damunt la mar, mentre que la del darrera ho està per tres dormitoris.

3. CONSIDERACIÓ DE LES REFORMES MÉS CARACTERÍSTIQUES EXPERIMENTADES PELS HABITATGES ALTAFULLENCS

Actualment són molt poques les cases que es mantenen tal com foren bastides. Algunes, de l'antiga construcció únicament conserven les parets mitgeres i la façana principal; altres, ni aquesta façana; però, malgrat tot, encara són molt nombroses les cases que solament han experimentat variacions mínimes.

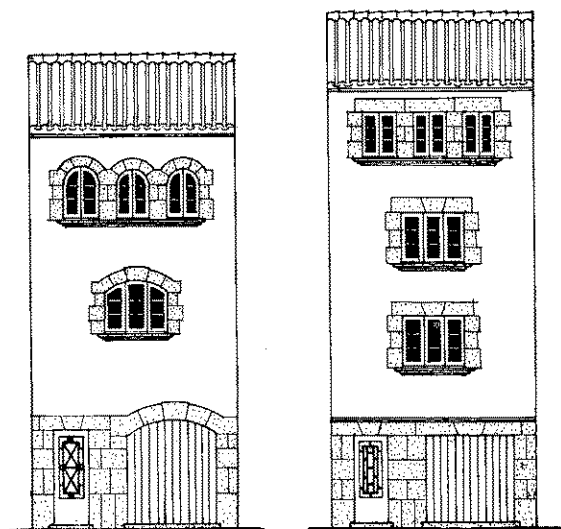
Bé que el ventall de les obres d'adequació, ampliació, reforma i reconstrucció experimentat per les cases d'Altafulla és molt ample, intentarem considerar-lo i ho farem prenent com a base el model A per ser el més freqüent a la vila.

En primer lloc farem esment de la construcció de la comuna de seient de fusta en un racó de l'estable o corral i damunt d'un petit dipòsit. Creiem que es generalitzà la segona meitat del segle XIX.

La darrera dècada del vuit-cents, començaren a ser fetes les primeres ampliacions dels models originals. Consistiren a allargar una tramada, d'uns tres metres, damunt el pati o corral en les plantes baixa i entresol. A la planta baixa, l'allargament proporcionà un cobert al pati, mentre que a l'entresol permeté treure la llar, la pica de la bugada i l'aigüera de la cuina-menjador que així restà destinada solament a menjador; la llar quedà tancada per dues portes, com si estigués encastada, i la cuina passà al cos ampliat, al qual s'accedeix per la porta resultant de l'enderroc de l'ampit de la finestra de la cuina-menjador. Hom dotà la nova cuina amb fogons de llenya encastats i amb un taulell, d'uns 50 centímetres d'amplària per 25 de gruixària, arrambat a la mitgera, en el qual és col·locada l'aigüera de pedra calcària; a un metre i mig de la paret del taulell s'aixeca un envà per tal de permetre que

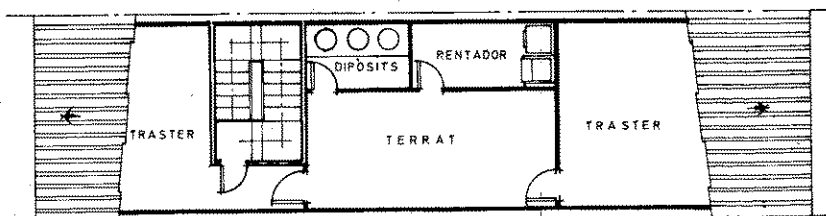
RECONSTRUCCIONS
TOTALS
ACTUALS

Escala:
 0 1 2 3 mts.

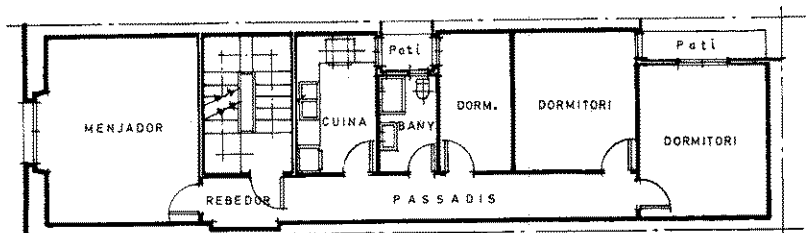

FAÇANA (3 plantes)

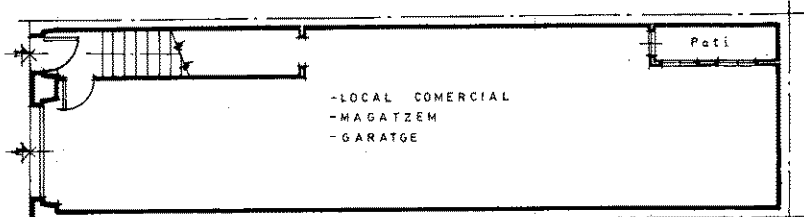
FAÇANA (4 plantes)

PLANTA COBERTA

PLANTES VIVENDES

PLANTA BAIXA

la cuina resti separada d'un menjador de diari, ventilat per una balconada que, al mateix temps, permet eixir al terrat i arribar a la comuna.

A primeries del segle actual començà a efectuar-se una reforma bastant generalitzada: la conversió en balcó de la finestra del dormitori del davant.

Les primeres dècades de la nostra centúria es pavimentà, amb rajola ordinària, una bona part de les dependències que, fins aleshores, havien tingut el pis de guix; i d'ençà el 1917, començà a ser instal·lada l'electricitat.

Els anys vints, unes quantes cases experimentaren reconstruccions generals molt importants ja que, pràcticament, foren bastides de bell nou. En fer-ho se seguí un modernisme simple.

Les cases modernistes induïren a fer adaptacions en altres habitatges com, per exemple: la reducció de la porta d'entrada a unos 80 centímetres d'amplària —amb la qual cosa neix l'escaleta, separada de la resta de l'entrada per un envà—; l'arrebossament i emblanquinament de les pedres picades dels muntants i de l'arcada; la reforma de l'habitació del soldat que, engrandida fins a l'envà de l'escaleta i transformada la finestra original en balconet de poca volada, ara resta convertida en saleta d'estar o cosidor.

Els anys trentes, les principals reformes consistiren en la pavimentació de l'entresol i els dormitoris amb mosaic hidràulic; la reconstrucció de les comunes, a les quals s'incorporà un sòcol de rajoles de València, d'1,20 metres d'alçada, i un orinador encastat a la paret; la remodelació de les cuines a base de la col·locació de rajoles de València de 20 per 20 centímetres en els taulells, i l'emplaçament de cuines econòmiques de llenya.

A la meitat de la dècada dels quarantes, començà la instal·lació d'aigua corrent a les cases amb la col·locació de l'aixeta a l'aigüera i el trasllat del safareig al terrat. Aquesta millora implicà la substitució gradual de les comunes de seient de fusta per taces de porcellana i dipòsit de descàrrega d'aigua corrent. Tot plegat, comportà la necessitat de construir pous secs per tal d'atendre els desguassos.

En els cinquantes, la peça de la comuna fou ampliada i hi fou instal·lat el lavabo, el W.C. i el plat de dutxa.

La dècada dels seixantes veurà la generalització de les reformes esmentades fins ara, com també la millora de les cuines a base de taulells de marbre, revestiments de les parets amb rajoles de València, de 15 per 15 centímetres, i l'ús de fogons de petroli; a més, començaren

a ser emprades les banyeres, que són emplaçades en el lloc ocupat pel plat de dutxa.

Els anys seixantes, es reconstruïren algunes cases grans; es produí la revalorització de la pedra picada, ja que l'existent serà deixada a la vista, i les obertures que no en tenien, hom n'hi posarà. Per sort, la tendència de recuperar l'aspecte original de les cases no ha estat una moda fugissera, i és un gran goig, per als autors d'aquest treball, poder dir que, a l'actualitat, els altafullencs tenen plena consciència del valor de la pedra en llurs cases, la qual cosa els fa respectar la ja existent i posar-n'hi de nova.

Els setantes veuran l'arranjament de les golfes per tal de convertir-les en habitacles. L'operació s'ha fet a base d'aixecar 40 ó 60 centímetres de teulada, amb la qual cosa la població ha aconseguit estatges per afrontar la immigració i les necessitats generades pel turisme. Durant aquests anys i fins als nostres dies, moltes cases han sofert reconstruccions totals; s'ha arribat a l'extrem de conservar únicament les parets mitgeres i la façana. En aquestes reconstruccions la planta baixa queda reservada a botiga o garatge, mentre que la resta de plantes presenten característiques idèntiques i una alçària de dos metres i mig. S'ha de fer esment de la cura que es té amb les façanes; hom les reconstrueix seguint l'estil tradicional setcentista de la vila, amb pedra picada a les portes i finestres, i rematades per la barbacana.

4. ALTRES CONSIDERACIONS

Altafulla s'aixeca damunt d'un turó; això fa que les cases situades perpendicularment al pendent, encara que siguin del mateix model, presentin diferències substancials en els entresols, segons pertanyin a la vorera dels números parells o a la dels senars dels carrers de Dalt i de Martí i Franquès. La dissemblança rau en el fet que les cases senars, tant en un carrer com en l'altre, es troben a la part sud, la qual cosa fa que el pendent natural del terreny baixi cap a l'interior del solar. Aquesta circumstància permet que l'estable quedi un metre o un metre vint per sota del nivell del carrer, de manera que per a accedir-hi, cal construir una rampa, que parteix de l'entrada, arrambada a la mitgera enfrontada a la de la banda de la portalada d'entrada. Tot plegat fa que el sostre de l'entresol resti col·locat un metre o un metre vint per sobre del nivell del carrer i, com a conseqüència, són suficients 5 ó 6 esgraons per arribar-hi.

Les cases situades a la part nord, és a dir, amb números parells, presenten la característica de tenir l'estable situat a pla de carrer i semi-encastat al pendent natural del turó; això fa que l'entresol es trobi situat a dos metres vint o a dos metres quaranta del pla d'entrada, amb la qual cosa, per tal d'arribar-hi, és necessari construir un ram d'escala de 10 ó 12 esgraons.

Es pot concloure, doncs, que si ens diuen el nombre d'esgraons que cal pujar per anar de l'entrada a l'entresol, podrem deduir la situació de la casa.

Com a consideració general, hem de dir que, en qualsevol habitatge, l'alçada de l'entrada equival a la suma de les de la planta baixa i l'entresol.

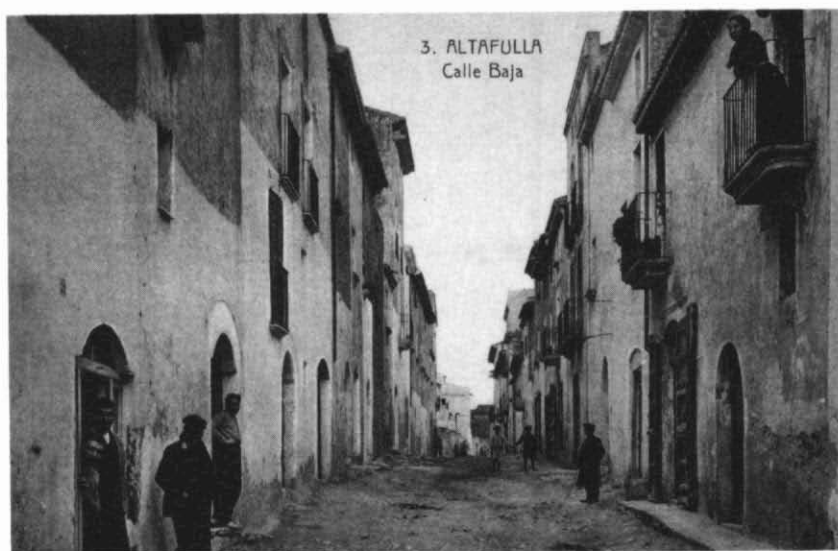
Un altre aspecte a tenir en compte en les cases originals, és la gran protecció tèrmica que posseeixen les plantes habitades —entresol, cuinamenjador, dormitoris—, ja que l'entresol queda aïllat del solar per la planta baixa, ocupada per la cavalleria i el bestiar, mentre que la planta-dormitori resta protegida per la de les golfes. Pel que fa als aïllants no s'ha de bandejar la importància del gruix de les parets de pedra i fang de les façanes i mitgeres, així com les dimensions reduïdes de les obertures, encara que aquesta circumstància resulta negativa des del punt de vista de la ventilació i la il·luminació.

S'ha de tenir també present que les cases del segle XVIII i de bona part del XIX, no disposaven de comuna. Els moradors anaven a fer les seves necessitats fisiològiques a l'estable o al corral.

Encara que la majoria de les cases d'Altafulla, habitades per les classes populars, pertanyen als sis models descrits, hem d'advertir l'existència de casos excepcionals, confirmadors de la regla, com poden ser els models adaptats a solars cantoners o irregulars. La part més nombrosa de les excepcions pertany a les cases de la Vila Closa, d'origen anterior al set-cents; la causa de les seves peculiaritats rau en el fet de no haver estat bastides de nova planta, sinó que foren reconstruïdes o adaptades, segons els models descrits, al gust i necessitats setcentistes. La reforma de la Vila Closa durant el segle XVIII pot ser comparada, un cop salvades les distàncies temporals, a les que experimentà tot el conjunt urbà altafullenc els anys seixantes, setantes i vuitantes del segle actual.

El carrer de Dalt a començament de segle.

Els carrers de Sant Martí i de Martí i Franquès a començament de segle.

5. ELS INTERIORS DE LES CASES DURANT EL SET-CENTS

La visió dels habitatges altafullencs que hem donat a les pàgines precedents, volem completar-la, i podem fer-ho, gràcies als inventaris que ens han conservat els manuals notariais d'Altafulla i Torredembarra amb la consideració dels mobles i estris que aquelles cases guardaven.

Per conèixer l'interior de les cases de les classes populars disposem d'un total de deu inventaris, el contingut dels quals anem, tot seguit, a considerar.

El pagès Antoni Camps, en la seva casa del carrer de Baix, tenia, l'any 1759, a l'entrada, tres cairats nous; al celler, set bótes buides i velles; a la cuina, una sort d'olles de terra, una altra de plats de pisa, cànirs, uns ferros, unes graelles, una paella, una pala, uns molls, una caldera d'aram, dos cistells de canya, tres llums de ferro, un trespeus de llautó, dos tamborets, una taula i un banc de fusta; a l'habitació del soldat, un llit de peu de gall, un transportí, una taula de fusta i una albarda de ruc; al pastador, una pastera, quatre sacs i una boteta de vinagre; a la sala, una taula de noguer, un tinter de fusta, quatre cadires de boga, una sort de plats, dos canelobres de llautó, quatre sacs de blat i una caixa de noguer; a l'habitació principal, un llit de peu de gall i quatre quadres; a la golfa, una caixa de pi; en una altra habitació de la golfa, una boteta, dues ampolles, una xeringa, unes alforges i uns botins.

El fuster Pere Clot, l'any 1759 i a la seva casa del carrer de Baix, tenia, a l'entrada de son habitatge, dos bancs de fuster, un cavallet i un banc de serrar; a l'estable, un banc de fusta de figuera, un rabequet i una premsa; al celler, una mola, quatre bótes, dues galledes i una corriola; al menjador, una taula, un banc i dues caixes; a la cuina, un tamboret, una cadira i una destrat; al pastador, una pastera i unes escaletes; a la sala hi tenia una escala de fusta, un llit de camp i un altre de peu de gall; en una habitació del menjador, una taula amb tres calaixos; mentre que a la golfa hi havia dipositades quatre serres, trossos de fusta, unes grades i un llibant.

La casa de Marina Barcench i Pasqual tenia, l'any 1760, a l'entrada, trossos de fusta, una destraleta i un martell; a la cuina, una pastera, un taula, catorze plats de pisa, una caldera d'aram, una gerra, un llum i una paella; a la sala, un llit de peu de gall, una cadira, una torreta, un sedàs, un cèrcol i dues caixes.

El teixidor de lli Jaume Rius, tenia una casa al carrer de l'Hostal, on, l'any 1768, es trobà, a l'entrada, un cavallet; a la botiga, dos telers de fusta de pi i altres estris propis del seu ofici; a la cuina, dos llums, una paella, unes graelles, uns molls, una pala, uns ferros per al foc, una caldera d'aram, una escombra, un porró, una tassa de vidre, un got de cristall, dos cànirs, una escudella, una gibrella, quatre plats, dues olles, quatre tupins, dues culleres de llautó, una senalla, un senalló, una pastera, un banc respatller, una taula, una post de pastar i dos banquetes, i a l'únic dormitori de la casa, un llit de peu de gall, una cadira de boga i dues caixes de pi.

La casa de Joan Grau i Marich, pescador, del carrer de Dalt, té, l'any 1768, a la cuina, dos llums, dos ferros per al foc, una pala, uns molls, dues paelles d'aram, una caldera d'aram, un cassó d'aram, divuit plats de pisa, dotze tupins, dos cànirs, un porró de vidre, una escombra i dues taules; al pastador, una pastera i una taula de pi; l'habitació principal conté un llit de peu de gall, dos quadres de València, dues caixes i un dosser amb un santcrist; una altra habitació guarda un catre, dues caixes, un llit de peu de gall i certes quantitats de bri, estopa i cànem; mentre que a l'habitació del soldat hi ha un llit vell.

El pescador Jaume Alomà vivia a la plaça del Pou. A la seva casa, l'any 1769, posseïa, al celler, tres bótes; a la cuina, dos llums, una olla, una paella d'aram, una caldera d'aram, dos cànirs, divuit plats, dues escudelles, una plàtera, sis tupins, una escombra i una pastera; la sala contenia una taula i un cèrcol, mentre que a l'únic dormitori hi havia dos llits de peu de gall, dues cadires de boga, sis quadres i dues caixes.

El mariner Josep Alomà posseïa una casa a la plaça del Pou. L'inventari dels seus béns, fet l'any 1770, ens diu que al celler tenia tres bótes; a la cuina, dos llums, una olla, una paella d'aram, una caldera d'aram, un cànir, divuit plats, dues escudelles, una plàtera, sis tupins, una pastera, una post de pastar, un trespeus i dues culleres; a la sala, una taula i un cèrcol; mentre que el dormitori contenia dos llits de peu de gall, dues cadires, quatre quadres i un cofre.

En Martí Rius té, l'any 1771, una casa al carrer del Cup, la qual conserva, a l'entrada, cinc bótes i tres portadores; a la cuina, una caldera d'aram, un cassó, una paella d'aram, un llum, una pala, unes graelles, un morter, dos cànirs, quatre plats, dos porrons de vidre, sis tupins i un plat d'estany; al menjador, una taula, un banc respatller, una pastera i dues paneres; la sala guarda una caixa, i els dos dormitoris un llit de peu de gall, una cadira de boga i dues caixes; a la golfa hom pot trobar un munt de garrofes i nou roves de cànem.

El pescador Josep Pijoan vivia, l'any 1771, al carrer de Baix. A l'entrada de la casa tenia una pastera i una taula; a la cuina, ferros per al foc, dos llums, un cassó, un paella d'aram, una escombra, divuit plats, dotze olles, una senalla, un cabàs; les dues habitacions permeten inventariar una cistella, un llit de peu de gall, una caixa i tres cadires.

Joan Cases, pagès, té a l'entrada de la casa una post, divuit catúfols, dos barrils i una escombra; a la cuina, un llum, un trespeus, unes graelles, una paella, una tauleta, una pastera, una destrat, una sort de tupins i plats, dos càntirs, quatre tamborets, una caldera d'aram, una gerreta, tres gots de vidre; a la sala, dues aixades, un remenador de calç i un cèrcol; l'habitació conté un llit, tres sacs i dues caixes; mentre que la golfa guarda diversos estris de pagès.

La lectura dels inventaris només permet arribar a una conclusió: el règim de subsistència en què, durant el set-cents, vivien la majoria dels menestrals, pagesos, jornalers i gent de mar d'Altafulla.

ALBERT BORONAT I RIMBAU - SALVADOR-J. ROVIRA I GÓMEZ